

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Decriptive Research) ประเภทการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้เทคนิคการสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครู ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้าหนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูประถมศึกษาในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน จุดมุ่งหมายการศึกษาด้านความรู้ตามแนวคิดของ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของครู สภาพและปัญหาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน จิตวิทยาการเรียนการสอนจากตำราเรียน เอกสาร พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.2 ศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับครูที่เป็นตัวอย่างประชากร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสังเกตการเรียนการสอนและสุ่มตัวอย่างประชากร

2. ประชากรและการเลือกตัวอย่างประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2537 ในภาคปลาย

ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

2.1 นำจำนวนเขตการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 38 เขต มาสุ่ม 15% ได้จำนวน 6 เขต คือ เขตบางรัก เขตคลองสาน เขตจอมทอง เขตดุสิต เขตยานนาวา และเขตพระนคร

2.2 นำจำนวนของโรงเรียนในเขตที่สุ่มได้ในข้อ 2.1 มาแบ่งตามขนาดของโรงเรียน 3 ขนาด ตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2533) คือ

2.2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 801 คนขึ้นไป

2.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 401-800 คน

2.2.3 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 400 คน ได้จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 47 โรงเรียน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเขตและจำนวนโรงเรียนที่สุ่มได้

สำนักงานเขต	ขนาดโรงเรียน			รวม
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	
บางรัก	-	2	3	5
คลองสาน	3	4	3	7
จอมทอง	6	4	1	11
ยานนาวา	3	1	2	6
พระนคร	-	2	9	11
ดุสิต	2	3	4	9
รวม	14	13	22	47

2.3 สุ่มจำนวนโรงเรียนที่ได้มาทั้งหมด 47 โรงเรียน โดยสุ่ม 15 % ได้โรงเรียนจำนวน 6 โรงเรียน แล้วนำมาแบ่งตามขนาดโรงเรียน ขนาดละ 2 โรงเรียน

2.4 นำจำนวนโรงเรียนในข้อ 2.3 มาสุ่มอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) ตามรายชื่อโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์ คือ ต้องเป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและคณาจารย์ภายในโรงเรียนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้รายชื่อโรงเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนขนาดใหญ่ได้แก่ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร	เขตจอมทอง
2. โรงเรียนขนาดใหญ่ได้แก่ โรงเรียนวัดสุวรรณ	เขตคลองสาน
3. โรงเรียนขนาดกลางได้แก่ โรงเรียนวัดหัวลำโพง	เขตบางรัก
4. โรงเรียนขนาดกลางได้แก่ โรงเรียนวัดประหาระบือธรรม	เขตดุสิต
5. โรงเรียนขนาดเล็กได้แก่ โรงเรียนวัดพระเชตุพนฯ	เขตพระนคร
6. โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนวัดมหรธรรพ์	เขตพระนคร

2.5 นำรายชื่อของโรงเรียนในข้อ 2.4 มาสุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในทุกกลุ่มประสบการณ์ ยกเว้นกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ตามรายวิชาย่อยทั้งหมด 11 วิชาได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ พลศึกษา ศิลปะศึกษา จริยศึกษา ลูกเสือ และดนตรี-นาฏศิลป์ มาวิซาละ 1 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 63 คน

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีการสร้างดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษารวบรวมความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครู จากหนังสือวารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.2 สร้างแบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครู โดยนำคุณลักษณะของครูในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านความรู้ตามแนวคิดของเบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาในชั้นเรียน จิตวิทยาการเรียนการสอน การพูดและสภาพปัญหาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้ได้ครอบคลุมทั้งเนื้อหา ปริมาณ และรายพฤติกรรมที่ระบุถึงการใช้ภาษาในชั้นเรียนของครูใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะเครื่องมือออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของตัวอย่างประชากร

ตอนที่ 2 แบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความถูกต้องชัดเจนของการออกเสียง ได้แก่
  - 1.1 การออกเสียง "ร" ถูกต้อง
  - 1.2 การออกเสียง "ร" ไม่ถูกต้อง
  - 1.3 การออกเสียงควบกล้ำถูกต้อง
  - 1.4 การออกเสียงควบกล้ำไม่เหมาะสม
  - 1.5 การออกเสียงผิดในลักษณะอื่น ๆ
2. ด้านการใช้คำ
  - 2.1 การใช้คำสุภาพ
  - 2.2 การใช้คำไม่เหมาะสม
  - 2.3 การใช้คำแสลง
  - 2.4 การใช้คำขึ้นต้นหรือลงท้ายจนติดเป็นนิสัย
  - 2.5 การใช้คำภาษาต่างประเทศปนไทย
3. คำพูดด้านวิชาการ
  - 3.1 การพูดเกี่ยวกับความรู้ความจำ
  - 3.2 การพูดเกี่ยวกับความเข้าใจ

- 3.3 การพูดเกี่ยวกับการนำไปใช้
  - 3.4 การพูดเกี่ยวกับการวิเคราะห์
  - 3.5 การพูดเกี่ยวกับการสังเคราะห์
  - 3.6 การพูดเกี่ยวกับการประเมินค่า
4. คำพูดด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
    - 4.1 การพูดทักทาย - อ้อลา
    - 4.2 การพูดชมเชย
    - 4.3 การพูดตลก
    - 4.4 การพูดอบรมสั่งสอน
    - 4.5 การพูดเรื่องส่วนตัว
    - 4.6 การพูดแก้ไขข้อบกพร่อง
    - 4.7 การพูดยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
    - 4.8 การพูดออกคำสั่ง
    - 4.9 การพูดตำหนิ วิพากวิจารณ์
- (ดูรายละเอียดของเครื่องมือในภาคผนวก ง)

ตอนที่ 3 กรอบการสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวในการสังเกตการใช้ภาษาพูดของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

3.4 นำแบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาตรวจพิจารณาความถูกต้อง และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนรูปแบบของแบบสังเกต เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหา รูปแบบ ความเหมาะสมและภาษาที่ใช้ จำนวน 6 ท่าน (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ก)

3.5 การปรับปรุงเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแนะนำแล้วนั้นมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อให้ได้เครื่องมือในการสังเกตการใช้ภาษาพูดที่มีประสิทธิภาพ

3.6 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 3 ครั้ง ที่โรงเรียนวัดวิจิตรการนิมิตร เขตภาษีเจริญ โดยการสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครู แล้วคำนวณ หาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง ในการสังเกตใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย คือ นางสาวยุพา เกษร นิสิตปริญญาโท ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีประสบการณ์ทางการวิจัยเกี่ยวกับครูประถมศึกษา โดยใช้วิธีการสังเกต พฤติกรรมของครูเช่นเดียวกัน จึงถือว่าผู้ช่วยวิจัยมีความสามารถ และเข้าใจในวิธีการสังเกต และบันทึกการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนเป็นอย่างดี ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับกรอบการสังเกต ในแต่ละข้อที่ระบุไว้ในแบบสังเกต ในการทดสอบหาความเที่ยงของการสังเกตผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของการสังเกตโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงของสก๊อต (The Scotch Formula Richard L.Ober, 1971)

$$\text{สูตร} \quad r = \frac{Po - Pe}{1.00 - Pe}$$

r แทนค่าความเที่ยงของการสังเกต

Po แทนสัดส่วนของความสอดคล้องของการสังเกตที่ได้ตรงกันของผู้สังเกต 2 คน หาได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 และค่าผลรวมของผลต่างระหว่างจำนวนร้อยละ ของพฤติกรรมของผู้สังเกต 2 คน

Pe แทนค่า สัดส่วนความสอดคล้องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญของผู้สังเกต 2 คน หาได้จากพฤติกรรมการสังเกตที่มีความถี่สูงสุดและรองลงมามีค่าทั้งสองมายกกำลังสองแล้วรวมกัน ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัยในการไปทดลองใช้เครื่องมือที่โรงเรียนวัดวิจิตรการนิมิตร 3 ครั้ง ได้ค่าความเที่ยง 0.82, 0.93, 0.93, ตามลำดับ ได้ค่าความเที่ยงในการทดลองใช้เครื่องมือโดยเฉลี่ย 0.89

เนื่องจากการเก็บข้อมูลเป็นช่วงเวลานาน ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบความเที่ยงในการสังเกตระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัย ในทุก ๆ โรงเรียนที่ไปเก็บข้อมูล ดังนี้

ค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดพระเชตุพนเท่ากับ 0.92

ค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดมทรณพท์เท่ากับ 0.88

ค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัด
ประจักษ์ศิลปาคม เท่ากับ 0.90

ค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดหัวลำโพง
เท่ากับ 0.88

ค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัด
นาคนิมิตร เท่ากับ 0.89

ค่าความเที่ยงของการสังเกตระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจากโรงเรียนวัดสุวรรณ
เท่ากับ 0.93

(ดูรายละเอียดของการหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงได้จากภาคผนวก ฉ)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 นำหนังสือของความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ
เก็บข้อมูลจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน

4.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้อำนวยการสำนักการศึกษา
กรุงเทพมหานคร ถึงผู้อำนวยการเขตที่มีโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร เพื่อขอความร่วมมือ
ในการเก็บข้อมูล

4.3 นำหนังสือขอความร่วมมือจากเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเข้า
สังเกตและบันทึกเสียงการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้เป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างประชากร

4.4 สร้างความคุ้นเคยกับครูที่เป็นตัวอย่างประชากร โรงเรียนละประมาณ 1
สัปดาห์ และติดต่อเรื่องตารางการสอน เพื่อบันทึกหมายวัน และเวลาที่จะสังเกตการสอน

4.5 ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ออกเก็บรวบรวม
ข้อมูล ในการสังเกตการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ยกเว้นกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษา
อังกฤษ) โดยกำหนดการสังเกตรวบรวมข้อมูลวิชาละ 3 ครั้ง ครั้งละประมาณ 3 คาบหรือ 60
นาที รวมทั้งหมด 198 ครั้ง โดยการใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสังเกตด้วยเพื่อตรวจสอบ
ข้อมูล

4.6 ในการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง จะมีผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน เป็นผู้สังเกตคนที่ 1 และผู้สังเกตคนที่ 2 ตามลำดับ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการบันทึกข้อมูล หลังจากเสร็จสิ้นการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง มิใช่เป็นการกำหนดความสำคัญของผู้สังเกตหรือลำดับก่อนหลังของการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเข้าไปสังเกตการสอนในเวลาที่ยพร้อมกัน ตั้งแต่ครูเริ่มต้นการสอน จนถึงสิ้นสุดการสอนพฤติกรรมการใช้ภาษาพูดของครูในชั้นเรียนจะถูกบันทึกลงในแบบสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียน ที่ผู้สังเกต 2 คน ได้เตรียมไว้ขณะสังเกตการสอน

4.7 การบันทึกพฤติกรรมการใช้ภาษาพูดของครูในชั้นเรียน บันทึกโดยใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องความถี่ของการสังเกต 1 เครื่องหมายต่อพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติ 1 ครั้ง ให้ตรงกับกรอบการสังเกตในแบบสังเกต การบันทึกผลการสังเกตโดยการนับความถี่ของพฤติกรรมที่ครูปฏิบัตินั้น จะทำให้ผู้วิจัยทราบว่าครูได้ปฏิบัติพฤติกรรมใดบ้าง แต่ละรายพฤติกรรมครูปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

4.8 เมื่อเสร็จสิ้นการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง ผู้สังเกตทั้ง 2 คน จะนำผลจากการสังเกตมาบันทึกพร้อมกัน โดยผู้สังเกตคนที่ 2 จะบอกรายพฤติกรรมที่บันทึกได้นอกเหนือไปจากการสังเกตคนที่ 1 บันทึกไว้ พร้อมทั้งบอกความถี่ของรายพฤติกรรมนั้น จากนั้นนำมาทบทวนตรวจรายละเอียดจากเทปบันทึกเสียงที่ใช้ประกอบในการสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของการสังเกตอีกครั้งหนึ่ง

4.9 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาทั้งสิ้นตั้งแต่เดือนตุลาคม 2537-มกราคม 2538 รวมเป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีการทางสถิติ ดังนี้

5.1 ข้อมูลด้านสถานภาพของตัวอย่างประชากร นำมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5.2 ข้อมูลด้านการสังเกตการใช้ภาษาพูดในชั้นเรียนของครู นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมรวมความถี่จากการสังเกตทั้ง 3 ด้าน มาคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{การร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนของรายการนั้น} \times 100}{\text{จำนวนของรายการทั้งหมด}}$$

(ประกอบ กรรณสูตร, 2528)